

F. t. beslutn. om nedsættelse af en forfatningskommission

Beslutningsforslag nr. B 3. Fremsat den 6. oktober 2005 af Svend Auken (S), Lotte Bundsgaard (S), Morten Bødskov (S), Mette Frederiksen (S), Henrik Sass Larsen (S), Jan Petersen (S) og Helle Thorning Schmidt (S)

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en forfatningskommission

Folketinget nedsætter en bredt sammensat forfatningskommission med repræsentanter for alle de i Folketinget repræsenterede partier.

Forfatningskommissionen skal udarbejde et forslag til en ny grundlov, der lever op til de krav, som et moderne demokratisk samfund må stille til sin forfatning.

Især skal forslaget til en ny grundlov:

1. Tage udgangspunkt i folkestyret og gøre sproget tidssvarende.
2. Opdatere de grundlæggende borgerlige, politiske, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder samt fastslå den enkeltes ansvar over for fællesskabet, naturen og de kommende generationer.
3. Definere statsmagternes funktioner og kompetencer.
4. Understrege de politiske partiers centrale rolle i vor demokratiske styreform.
5. Sikre åbenhed i forvaltningen.
6. Styrke Folketingets indsigt i og kontrol med udenrigs- og sikkerhedspolitikken.
7. Gøre monarkiet tidssvarende, bl.a. ved, at tronen går i arv til den førstefødte.
8. Sikre folkekirkens selvstyre og sikre religionsligheden.
9. Muliggøre et selvstyre inden for rigsfællesskabets rammer på Færøerne og i Grønland.
10. Smidiggøre reglerne for ændring af grundloven.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Beslutningsforslaget er en uændret genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 181, folketingsåret 2002-03 (se Folketingstidende 2002-03, tillæg A side 7084 og 7093), der ikke nåede at komme til førstebehandling inden mødeperiodens afslutning, beslutningsforslag nr. B 51, folketingsåret 2003-04 (se Folketingstidende 2003-04, forhandlingerne side 5671 og tillæg A side 2740 og 2749), beslutningsforslag nr. B 10 fra folketingsåret 2004-05, 1. samling (se Folketingstidende 2004-05, 1. samling, tillæg A side 1072 og 1081), der ikke nåede at komme til førstebehandling inden folketingsvalget den 8. februar 2005, og B 87 fra folketingsåret 2004-05, 2. samling (se Folketingstidende 2004-05, samling, tillæg A side 7395 og 7404), der ikke nåede at komme til førstebehandling inden mødeperiodens afslutning.

Grundloven fejrede den 5. juni 2005 sin 52-års-fødselsdag. I form og sprog er den dog mere end 155 år gammel.

Der er sket væsentlige ændringer i grundloven, siden den kom til verden i 1849. Den almindelige og lige valgret – også for kvinder – blev grundlovsfæstet i 1915. I 1953 blev Landstinget afskaffet, det parlamentariske princip blev indføjet, og der kom nye bestemmelser om oprettelse af en ombudsmandsinstitution, om folkeafstemninger og om mulighederne for at afgive suverænitæt til mellemfolkelige myndigheder.

Grundloven, som den fremstår efter ændringerne i 1953, har ikke været til hinder for, at Danmark og vor demokratiske styreform har kunnet tilpasse sig den løbende udvikling. Det må dog alligevel anses for uhenigtsmæssigt, at grundloven ikke giver et reelt billede af, hvordan forholdet er mellem kongemagten og folkestyrets organer, og at sproget er umoderne og vanskeligt tilgængeligt for nutidens danskere. Samtidig synes det heller ikke hensigtsmæssigt, at borgernes rettigheder og friheder er mere vidtgående i den europæiske menneskerettighedskonvention og i EU's charter om grundlæggende rettigheder end i vores grundlov, og at nye og principielt væsentlige spørgs-

mål, som er kommet til siden 1953, slet ikke er omtalt i grundloven.

Omvendt er mange af de forhold, som grundloven omhandler, ganske uaktuelle i forhold til de udfordringer, det danske samfund står over for i første halvdel af det 21. århundrede.

Monarkiet er fortsat en central del af det danske samfundsliv. Det har stor symbolværdi og vigtige repræsentative funktioner. Monarkiets direkte rolle i det politiske liv er dog for længst udspillet, og ingen ønsker ændringer heri. Derfor kan det virke ejendommeligt at have en grundlov, hvor begrænsningen af kongens/dronningens magt er det væsentligste anliggende. Det var det i 1849, men det er det ikke i dag.

Grundloven af 1953 har naturligvis ikke kunnet tage højde for den teknologiske udvikling og for udviklingen i det internationale samarbejde, og det har gjort en række spørgsmål vedrørende beskyttelse af individet og vedrørende suverænitætsoverdragelse mere påtrængende.

Helt nye spørgsmål som hensynet til miljøet og behovet for en bæredygtig udvikling er kommet til siden 1953. Den stærke opkomst i Danmark af forskellige religioner og trosretninger udgør også et nyt problemkompleks, og med den teknologiske udvikling er der opstået en nærliggende fare for social udstødning. Alle disse menneskeligt set væsentlige spørgsmål er der slet ikke taget højde for i den nuværende grundlov.

Som moderne mennesker har vi først og fremmest brug for en forfatning, der sætter rammer omkring det politiske liv, som det leves i begyndelsen af det 21. århundrede. I en tidssvarende grundlov må demokratiets helt grundlæggende principper slås fast, og sproget må gøres tilgængeligt og fængende.

Svenskerne har fornyet deres grundlov flere gange i de seneste 30 år, og den fremstår i dag som en forfatning, der forholder sig til tidens centrale spørgsmål, og som giver et dækkende billede af den svenske styreform og af de demokratiske principper, den er baseret på.

Finland fik en ny grundlov i år 2000, og også om den kan man sige, at den lever op til de krav, en moderne befolkning må stille til sin forfatning.

I Danmark har det været svært at rejse en grundlovsdebat, selv om det må være åbenbart for enhver, at der er et påtrængende behov for at forny vores grundlov og bringe den på niveau med grundloven i henholdsvis Sverige og Finland.

Socialdemokraterne håber, at der nu vil kunne skabes politisk tilslutning til, at der allerede i indeværende folketingsår nedsættes en forfatningskommission med repræsentanter for alle de i Folketinget repræsenterede partier, samt at kommissionen vil etablere en nær dialog med indenlandske og udenlandske eksperter.

Beslutningsforslagets ti punkter er ingenlunde udtømmende for de emner, forfatningskommissionen vil komme til at beskæftige sig med, og de er ikke tiltænkt en bindende karakter. Det må selvfølgelig være sådan, at forfatningskommissionen har helt frie hænder og kan gå i gang med sit arbejde uden forhåndsbindinger.

Hvis kommissionen, som foreslået, nedsættes i indeværende folketingsår, bør den kunne gøre sit arbejde færdigt inden udgangen af 2007, så der ligger et konkret forslag til en ny grundlov på Folketingets bord, som befolkningen kan tage stilling til i begyndelsen af 2008.

Bemærkninger til forslagets enkelte bestemmelser

Til punkt 1.

En ny grundlov bør indledningsvis fastslå, at al offentlig magt i Danmark udgår fra folket, samt at det danske folkestyre bygger på den frie, lige og almindelige valgret, et repræsentativt og parlamentarisk princip, et kommunalt selvstyre og et forpligtende internationalt samarbejde.

I de indledende bestemmelser vil det også være naturligt at fastslå, at Danmark er en selvstændig stat, at statsformen er monarkisk, og at tronen går i arv til den førstefødte uanset køn.

Den gældende grundlov bygger i både sin form, sit indhold og sit sprog på den grundlov, der blev formuleret i 1849. Det gør den vanskelig at læse og for uindviede næsten umulig at forstå.

Der er et påtrængende behov for, at grundloven ombyrdes og skrives i et moderne og letforståeligt sprog.

Til punkt 2.

Der er et påtrængende behov for at bringe grundlovens kapitel om borgernes frihedsrettigheder i over-

ensstemmelse med den europæiske menneskerettighedskonvention og EU's charter om grundlæggende rettigheder (charteret).

I det moderne velfærdssamfund har indbyggerne fået borgerlige, politiske, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, som ligger klart ud over, hvad der følger af den nuværende grundlovs ord. Også på dette punkt er der et behov for at opdatere grundloven. Samtidig bør det fælles værdisæt, som disse rettigheder udspringer af, indføjies i grundloven.

Det fælles værdisæt kan kort udtrykkes ved,

- at ethvert menneske har værdi og udfolder sig under ansvar over for fællesskabet,
- at dette ansvar er særlig stærkt i forhold til de dårligst stillede, og
- at der skal værnes om de værdier, som ikke kan måles i penge.

En ny grundlov bør sikre ligestilling mellem mænd og kvinder og gøre det klart, at der med rettigheder følger pligter, og at et ansvar følger med udnyttelsen af enhver frihed. Således bør det klart fremgå, at den enkelte ikke blot har et ansvar over for andre mennesker og menneskelige fællesskaber, men også har et ansvar over for naturen og de kommende generationer. Ingen må for at tilfredsstille sine personlige behov belaste naturen eller lægge sådanne byrder på eftertiden, at andre ikke kan få de samme muligheder, som de selv har haft. Bæredygtighed bør være et overordnet princip i lovgivningen.

Det bør også klart fremgå, at intet hensyn til den private ejendomsret må begrænse tankens og forskningens frihed. Magtfulde individer, virksomheder og organer må ikke kunne begrænse andres frie muligheder ved at monopolisere medieområdet eller ved gennem patentering – at blokere for en videre idé- eller videnudvikling. Indsatsen mod forurening og for naturbeskyttelse må ikke underordnes hensynet til snævre grundejer- og landbrugsrettigheder.

EU's charter om grundlæggende rettigheder er foreløbig en politisk deklaration vedtaget på Nicetopmødet i december 2000, men meget tyder på, at det vil blive indarbejdet som en juridisk bindende del af en kommende forfatningsstraktat.

Charteret synliggør, at EU også er et fællesskab om værdier, som ikke kan måles i penge, og at det ikke blot er systemet, der har rettigheder over for borgerne, men at det også er borgerne, der har rettigheder over for systemet. Hvad mere er: Charteret ligestiller de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder med de borgerlige og politiske. Det sker under henvisning til menneskerettighedskonventionens første artikel, som

siger, at den menneskelige værdighed skal respekteres og beskyttes, og at det vil krænke den menneskelige værdighed, hvis et menneske ikke har noget at leve af eller bo i, fordi det bliver ude af stand til at forsørge sig selv.

En tidssvarende demokratisk grundlov må slå fast, – at al offentlig magt skal udøves i respekt for alle menneskers ligeværd og for det enkelte menneskes frihed og værdighed, og – at den enkeltes personlige, økonomiske og kulturelle velfærd skal være et grundlæggende mål for den offentlige virksomhed.

Særskilt skal det pålægges den offentlige myndighed at sikre retten til sundhed, arbejde, bolig og uddannelse samt at virke for social omsorg og tryghed.

En ny grundlov må naturligvis også præcisere, at vort samfund bygger på et humant grundlag, hvorfor mennesker ikke må diskrimineres på grund af køn, hudfarve, national eller etnisk baggrund, sprogligt eller religiøst tilhørsforhold, handicap, seksuel orientering, alder eller andre forhold, som gælder det enkelte menneske.

Ved formuleringen af de enkelte rettigheder kan der i øvrigt hentes inspiration i de bestemmelser fra charteret, som gengives i bilaget til dette beslutningsfor-slag.

Til punkt 3.

Efter grundlovens § 3 findes der tre »statsmagter« nemlig den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt. I princippet skal de tre statsmagter holdes adskilt for at forhindre magtmisbrug. Intet organ bør således have magt til både at lave reglerne, at administrere dem og at bedømme, om de er blevet overholdt.

I dag er situationen den, at domstolene dømmer. Administrationen administrerer, lovgiver og dømmer. Lovgiverne lovgiver og administrerer.

En tidssvarende demokratisk grundlov må udtrykkeligt fastslå, at Folketinget som landets øverste folkevalgte forsamling i god overensstemmelse med den demokratiske grundopfattelse skal have kompetence til at udstede enhver retsakt, som ikke udtrykkeligt er forbeholdt et andet statsorgan efter grundloven. Heraf følger også, at Folketinget kan delegerede dele af sin kompetence, idet det er overladt til Folketinget at afgøre, hvilke beslutninger der er så væsentlige, at Folketinget selv vil træffe beslutningen frem for at overlade den til ministrene eller forvaltningen.

En ny grundlov må klart udtrykke, at det i sidste ende er domstolene, som afgør, hvad der i konkrete si-

tuationer er gældende ret. Hvis lovgiverne er utilfredse med domstolenes fortolkning af de gældende lovtekster, må de tage initiativ til at ændre lovgivningen.

Visse typer af afgørelser, som er konkrete og veldefinerede, kan ved udtrykkelig lovgivning herom henlægges til nævn, råd og kommissioner, der reelt er uafhængige i forhold til den pågældende minister, og som er indrettet således, at deres procedureregler minder om dem, der gælder ved domstolene.

I overensstemmelse med den demokratiske grundopfattelse skal en ny grundlov fastslå, at ministrene og forvaltningen udøver deres magt på grundlag af hjemmel i lov med ansvar over for Folketinget. Det juridiske ansvar følger af lov om ministeransvar.

Til punkt 4.

Selv om de politiske partier er kernen i vort repræsentative demokrati, er de slet ikke nævnt i grundloven. Det er en åbenbar mangel.

Derfor bør det overvejes at indføre en grundlovsbestemmelse, der siger, at vort folkestyre er baseret på eksistensen af politiske partier, samt at kun anmeldte og godkendte partier kan opstille kandidater til folketingsvalg.

De politiske partiers centrale rolle i vor demokratiske styreform tilsiger, at de støttes af staten efter principper, som fastsættes i valgloven.

I denne forbindelse kan det overvejes at forbyde arbejdsmarkedets og erhvervslivets organisationer og virksomheder at yde tilskud til politiske partier.

Til punkt 5.

Til et tidssvarende folkestyre hører åbenhed og borgerinddragelse – ikke blot af principielle grunde, men også fordi åbenhed og borgerinddragelse styrker kvaliteten af de beslutninger, som skal træffes.

Allerede i dag foreligger der en lovgivning om offentlighed i forvaltningen, men loven hæmmes af mange undtagelser og en uklar praksis. Danmark har tillige fortsat en restriktiv arkivlov.

I FN-regi blev der i 1998 vedtaget den såkaldte Århuskonvention, som på miljøområdet pålægger de underskrivende lande en forpligtelse til at give deres borgere adgang til alle oplysninger, ret til at deltage i beslutningerne og adgang til retslig prøvelse.

En ny grundlov bør udbrede konventionens principper til hele den offentlige forvaltning, men dog således, at forberedende interne papirer, der fortsat er til overvejelse, ikke er omfattet af offentlighedskravet. Der kan også være tungtvejende samfundsinteresser, som kan tilsidesætte ønsket om offentlighed.

Til punkt 6.

Selv om de seneste ændringer i Folketingets forretningsorden har styrket Folketingets udenrigspolitiske indflydelse, er det utilfredsstillende, at det i grundlovens § 19 hedder: »Kongen handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender.« Her trænger en opdatering sig virkelig på.

Af en tidssvarende dansk demokratisk grundlov må det klart fremgå, at også i landets udenrigspolitik har Folketinget den øverste magt.

Demokratisk set er det ligeledes utilfredsstillende, at det ofte er højesteretsdommere og ikke det danske folk, der kan blive bedt om at afgøre omfanget af de beføjelser, der kan overlades til mellemfolkelige myndigheder.

§ 20 lyder:

»Stk. 1. Beføjelser, som efter denne grundlov tilkommer rigets myndigheder, kan ved lov i nærmere bestemt omfang overlades til mellemfolkelige myndigheder, der er oprettet ved gensidig overenskomst med andre stater til fremme af mellemfolkelig retsorden og samarbejde.

Stk. 2. Til vedtagelse af lovforslag herom kræves et flertal på fem sjettedele af Folketingets medlemmer. Opnås et sådant flertal ikke, men dog det til vedtagelse af almindelige forslag nødvendige flertal, og opretholder regeringen forslaget, forelægges det folketingsvælgerne til godkendelse eller forkastelse efter de for folkeafstemninger i § 42 fastsatte regler.«

Socialdemokraterne ønsker at give det danske folk det sidste ord i afgørelser om overdragelse af suveræniteten. Det kunne for eksempel ske ved at sende afgørelsen ud til folkeafstemning, hvis der ikke er tre fjerdedeles flertal for den i Folketinget.

Til punkt 7.

Monarkiet er fortsat en væsentlig del af det danske samfundsliv. Det er et symbol for landet, og på regeringens ansvar har monarkiet vigtige repræsentative funktioner. Monarkiets direkte rolle i det politiske liv er dog for længst udspillet, og ingen ønsker at ændre herved.

Derimod kan der være grund til at gøre det mere tidssvarende. Det er utidssvarende, at tronfølgeordenen lader en førstefødt datter vige for en senere født søn. Derfor ønsker Socialdemokraterne lige arveret til tronen.

Det er heller ikke tidssvarende at inddrage monarken i det partipolitiske spil omkring regeringsdannelsen. For at undgå det har man ved flere lejligheder brugt Folketingets formand som »kongelig undersø-

ger«, således at ingen statsminister udnævnes af monarken, før Folketingets formand har sikret sig, at der ikke vil være flertal imod ham eller hende. Det ønsker Socialdemokraterne grundlovsfæstet i Danmark, hvad det også er i Sverige.

Endelig er store dele af Statsrådets arbejde utidssvarende. Det er utidssvarende, at regeringen – i modsætning til almindelige medlemmer af Folketinget – kun kan fremsætte lovforslag, hvis monarken har givet sin tilslutning i Statsrådet. Det er heller ikke tidssvarende, at Folketingets formand skal sende et lovforslag, der er vedtaget af Folketinget, til stadfæstelse af monarken i Statsrådet, inden det kan sendes videre til Lovtidende. Det bør være nok, at Folketingets formand sender det direkte til Lovtidende.

Ifølge den svenske grundlov indkaldes Statsrådet, som består af monarken og regeringens medlemmer, når parterne har behov for at tale sammen, og derudover har statsministeren pligt til løbende at underrette monarken om samfundsudviklingen både ude og hjemme. Mere bør der heller ikke stå om Statsrådet i den danske grundlov.

Til punkt 8.

En ny grundlov bør sikre folkekirkens selvstyre og sikre religionsligheden ved at give de øvrige trossamfund vilkår, der tåler sammenligning med folkekirkens.

Det kunne f.eks. ske ved en lovgivning, hvorefter staten giver alle anerkendte trossamfund sammenlignelige økonomiske tilskud pr. medlem, ligesom grundloven også skal forholde sig til de grundlæggende rettigheder og pligter for disse trossamfund.

Uden at krænke religionsligheden vil man med en sådan ordning kunne bevare den evangelisk-lutherske kirke som den danske folkekirke og støtte den fra statens side. Dette vil indebære et tidssvarende grundlag for lovgivningen om så vel folkekirken som de øvrige trossamfund.

Der er brug for en bred folkelig debat om så vel folkekirkens som de øvrige anerkendte trossamfunds forhold. Kun på dette grundlag kan der sikres det nødvendige grundlovsmæssige fundament for religionsfriheden og -ligheden i Danmark.

Til punkt 9.

En ny grundlov må tage højde for det færøske og det grønlandske folks ønske om at blive anerkendt som to folk med hver sin historiske og kulturelle baggrund og ret til folkeretligt at optræde som selvstændige nationer inden for rigsfællesskabets rammer. Det

gør Færøerne og Grønland allerede i dag i relation til EU, hvor Danmark er medlem, men hvor Færøerne og Grønland står udenfor. Den model må kunne anvendes på andre internationale områder inden for rigsfællesskabets og grundlovens rammer.

Det konkrete fremtidige samarbejde mellem Danmark, Færøerne og Grønland, der er baseret på ligeberettigelse mellem selvstændige nationer inden for rammerne af et rigsfællesskab, kan fastlægges i selvstyrelove. Disse skal tage hensyn til, at der inden for retsvæsenet, de videregående uddannelser, sygehusvæsenet og udenrigstjenesten kan være områder, hvor Færøerne og Grønland har behov for at kunne trække på danske serviceydelser.

En ny grundlov skal rumme mulighed for, at Færøerne og Grønland kan træffe deres egne beslutninger om at udtræde af rigsfællesskabet og vedtage deres egen forfatning.

Til punkt 10.

Det er i modsætning til forholdene i de fleste andre lande ganske besværligt at ændre den danske grundlov. Det var en velbegrunnet ordning, så længe grundlovens hovedopgave var at sætte grænser for kongemagtens udøvelse både med hensyn til lovgivningen og forvaltningen og i relation til borgernes rettigheder

og friheder. I et moderne veludviklet demokratisk samfund som det danske bør der imidlertid være lettere adgang til at justere grundloven, så den hele tiden kan være ajour med udviklingen og forandringerne i samfundet.

I Sverige kan grundloven ændres, hvis den svenske Riksdag vedtager et forslag herom og senere bekræfter vedtagelsen efter et afholdt rigsdagsvalg. Siden 1980 har et mindretal i den svenske Riksdag kunnet kræve, at der afholdes folkeafstemning før den bekræftende afstemning i Riksdagen.

Socialdemokraterne foreslår to alternative muligheder for ændring af grundloven:

1. Hvis mindst tre fjerdedele af Folketingets medlemmer stemmer for et forslag om ændringer og et nyvalgt Folketing bekræfter forslaget med almindeligt flertal.
2. Hvis et flertal af Folketingets medlemmer vedtager et forslag om ændringer og forslaget bekræftes ved en folkeafstemning, men således, at ændringerne bortfalder, hvis et flertal af de deltagende vælgere i folkeafstemningen, dog mindst 30 pct. af samtlige stemmeberettigede, har stemt imod grundlovsændringerne.

Bilag

Fra EU-charteret kan også hentes inspiration til den orden, hvori de borgerlige, politiske, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder skal præsenteres i grundlovens afsnit om de grundlæggende rettigheder. Charteret ryster så at sige posen og fremstiller rettighederne i et halvt hundrede artikler fordelt på kapitlerne: Værdighed, Friheder, Ligestilling, Solidaritet, Borgerne i Unionens medlemsstater og Retfærdighed i retssystemet.

Fra hvert af disse kapitler peger Socialdemokraterne på nogle af de grundlæggende rettigheder, hvormed den danske grundlovs rettighedskatalog passende kunne udbygges.

Fra kapitlet om værdighed kunne grundloven kopiere:

Artikel 1. Den menneskelige værdighed.

Den menneskelige værdighed er ukrænkelig. Den skal respekteres og beskyttes.

– samt Artikel 2's forbud mod dødsstraf.

Fra kapitlet om friheder kunne der bl.a. hentes inspiration fra formuleringerne i:

Artikel 12. Forsamlings- og foreningsfrihed.

Enhver har ret til frit at deltage i fredelige forsamlinger og til foreningsfrihed på alle niveauer, navnlig i forbindelse med politiske og faglige sammenslutninger og medborgersammenslutninger, hvilket indebærer, at enhver har ret til sammen med andre at oprette fagforeninger og at slutte sig hertil for at beskytte sine interesser.

Fra kapitlet om ligestilling er der meget at hente:

Markant er formuleringen i stk. 1 af:

Artikel 21. Ikkeforskelsbehandling.

Enhver forskelsbehandling på grund af køn, race, farve, etnisk eller social oprindelse, genetiske anlæg, sprog, religion eller tro, politiske eller andre anskuelser, tilhørsforhold til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel, handicap, alder, seksuel orientering eller ethvert andet forhold er forbudt.

Artikel 23. Ligestilling mellem mænd og kvinder.
Stk. 1. Der skal sikres ligestilling mellem mænd og kvinder på alle områder, herunder i forbindelse med beskæftigelse, arbejde og løn.

Stk. 2. Princippet om ligestilling er ikke til hinder for opretholdelse eller vedtagelse af foranstaltninger, der giver det underrepræsenterede køn specifikke fordele. En sådan paragraf hører også til i en tidssvarende grundlov.

Artikel 24. Børns rettigheder.

Stk. 1. Børn har ret til den beskyttelse og omsorg, der er nødvendig for deres trivsel. De kan frit udtrykke deres synspunkter. Der tages hensyn hertil i forhold, der vedrører dem, i overensstemmelse med deres alder og modenhed.

Stk. 2. I alle handlinger vedrørende børn, uanset om de udføres af offentlige myndigheder eller private institutioner, skal barnets tarv komme i første række.

Stk. 3. Ethvert barn har ret til regelmæssigt at have personlig forbindelse og direkte kontakt med begge sine forældre, medmindre dette er i modstrid med dets interesser.

Artikel 25. Ældres rettigheder.

Unionen anerkender og respekterer ældres ret til et værdigt og uafhængigt liv og til at deltage i det sociale og kulturelle liv.

Det bør den danske grundlov også gøre.

Artikel 26. Integration af mennesker med handicap.

Unionen anerkender og respekterer retten for mennesker med handicap til at nyde godt af foranstaltninger, der skal sikre deres autonomi, deres sociale og erhvervsmæssige integration og deres deltagelse i samfundslivet.

En lignende anerkendelse og respekt bør den danske grundlov også vise vore handicappede medborgere.

Fra kapitlet om solidaritet er der allermest at hente, men fortrinsvis til inspiration, da artiklerne i vidt omfang er skrevet med unionspen. Efter en lettere omskrivning vil de dog kunne yde et

væsentligt bidrag til en tidssvarende dansk grundlov. Kapitlets interessante artikler gengives i deres fulde ordlyd:

Artikel 27. Ret til information og høring af arbejdstagerne i virksomheden.

Arbejdstagerne eller deres repræsentanter skal på passende niveauer have sikkerhed for information og høring i god tid i de tilfælde og på de betingelser, der er fastsat i fællesskabslovgivningen og national lovgivning og praksis.

Artikel 28. Forhandlingsret og ret til kollektive skridt.

Arbejdstagere og arbejdsgivere eller deres respektive organisationer har i overensstemmelse med fællesskabslovgivningen og national lovgivning og praksis ret til at forhandle og indgå kollektive overenskomster på passende niveauer og i tilfælde af interessekonflikter ret til kollektive skridt, herunder strejke, for at forsvare deres interesser.

Artikel 29. Ret til arbejdsformidling.

Enhver har ret til at kunne gøre brug af en gratis arbejdsformidlingstjeneste.

Artikel 30. Beskyttelse i tilfælde af ubegrundet opsigelse.

Enhver arbejdstager har ret til beskyttelse mod ubegrundet opsigelse i overensstemmelse med fællesskabsretten og national lovgivning og praksis.

Artikel 31. Retfærdige og rimelige arbejdsforhold.

Stk. 1. Enhver arbejdstager har ret til sunde, sikre og værdige arbejdsforhold.

Stk. 2. Enhver arbejdstager har ret til en begrænsning af den maksimale arbejdstid, til daglige og ugentlige hvileperioder samt til årlig ferie med løn.

Artikel 32. Forbud mod børnearbejde og beskyttelse af unge på arbejdspladsen.

Børnearbejde er forbudt. Minimumsalderen for adgang til at udføre erhvervsarbejde må ikke være lavere end den alder, hvor skolepligten ophører, dog med forbehold for regler, der er gunstigere for de unge, og af begrænsede undtagelser. Unge, der udfører erhvervsarbejde, skal sikres arbejdsbetingelser, som er tilpasset deres al-

der, samt beskyttelse mod økonomisk udnyttelse og enhver form for arbejde, der kan skade deres sikkerhed, sundhed og fysiske, mentale, moralske eller sociale udvikling, eller som kan gå ud over deres skolegang.

Artikel 33. Familieliv og arbejdsliv.

Stk. 1. Der drages omsorg for juridisk, økonomisk og social beskyttelse af familien.

Stk. 2. For at kunne forene familieliv og arbejdsliv har enhver ret til at være beskyttet mod afskedigelse på grund af graviditet og barsel samt ret til betalt barselorlov og til forældreorlov efter et barns fødsel eller ved adoption af et barn.

Artikel 34. Social sikring og social bistand.

Stk. 1. Unionen anerkender og respekterer retten til adgang til sociale sikringsydelse og sociale tjenester, f.eks. i tilfælde af graviditet og barsel, sygdom, arbejdsulykker, plejehjælp eller alderdom samt i tilfælde af arbejdsløshed efter de bestemmelser, der er fastsat ved fællesskabslovgivningen og medlemsstaternes lovgivning og praksis.

Stk. 2. Enhver, der har bopæl og bevæger sig lovligt inden for Unionens område, har ret til sociale sikringsydelse og sociale fordele i overensstemmelse med fællesskabslovgivningen og medlemsstaternes lovgivning og praksis.

Stk. 3. For at bekæmpe social udstødelse og fattigdom anerkender og respekterer Unionen retten til social bistand og boligstøtte, der skal sikre en værdig tilværelse for alle, der ikke har tilstrækkelige midler, efter de bestemmelser, der er fastsat ved fællesskabslovgivningen og medlemsstaternes lovgivning og praksis.

Artikel 35. Sundhedsbeskyttelse.

Enhver har ret til at få adgang til forebyggende sundhedsydelse og til at modtage lægehjælp på de betingelser, der er fastsat ved medlemsstaternes lovgivning og praksis. Der skal sikres et højt sundhedsbeskyttelsesniveau ved fastlæggelsen og gennemførelsen af alle Unionens politikker og aktiviteter.

Artikel 37. Miljøbeskyttelse.

Et højt miljøbeskyttelsesniveau og forbedring af miljøkvaliteten skal integreres i Unionens politikker og sikres i overensstemmelse med princippet om en bæredygtig udvikling.

Artikel 38. Forbrugerbeskyttelse.

Der sikres et højt forbrugerbeskyttelsesniveau i Unionens politikker.

Fra kapitlet om borgerne i Unionens medlemsstater knytter interessen sig til en artikel, som i lettere omskrevet form ville høre hjemme i en tidssvarende dansk grundlov:

Artikel 41. Ret til god forvaltning.

Stk. 1. Enhver har ret til at få sin sag behandlet uyildigt, retfærdigt og inden for en rimelig frist af Unionens institutioner og organer.

Stk. 2. Denne ret omfatter navnlig:

- retten for enhver til at blive hørt, inden der træffes en individuel foranstaltning over for ham/hende, som måtte berøre ham/hende negativt,
- retten for enhver til aktindsigt i de akter, der vedrører ham/hende, under iagttagelse af legitime fortrolighedshensyn samt tavshedspligt og sagernes fortrolighed,
- pligt for forvaltningen til at begrunde sine beslutninger.

Stk. 3. Enhver har ret til erstatning fra Fællesskabet for skader forvoldt af dets institutioner eller dets ansatte under udøvelsen af deres hverv i overensstemmelse med de almindelige princip-

per, der er fælles for medlemsstaternes retssystemer.

Stk. 4. Enhver kan henvende sig til Unionens institutioner på et af traktaternes sprog og skal have svar på samme sprog.

Fra kapitlet om retfærdighed i retssystemet er der ligeledes en artikel, som i lettere omskrevet form ville høre hjemme i en tidssvarende dansk grundlov:

Artikel 47. Adgang til effektive retsmidler og til en upartisk domstol.

Stk. 1. Enhver, hvis rettigheder og friheder som sikret af EU-retten er blevet krænket, skal have adgang til effektive retsmidler for en domstol under overholdelse af de betingelser, der er fastsat i denne artikel.

Stk. 2. Enhver har ret til en retfærdig og offentlig rettergang inden for en rimelig frist for en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov. Enhver skal have mulighed for at blive rådgivet, forsvaret og repræsenteret.

Stk. 3. Der ydes retshjælp til dem, der ikke har tilstrækkelige midler, hvis en sådan hjælp er nødvendig for at sikre effektiv adgang til domstolsprøvelse.

Til forslag nr. B 3. Skriftlig fremsættelse (den 6. oktober 2005)

Svend Auken (S):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en forfatningskommission.
(Beslutningsforslag nr. B 3).

Den nuværende grundlov er mere end 50 år gammel. I den forløbne tid har meget ændret sig i det danske samfund og ikke mindst i dets internationale relationer. Følgelig lever den danske grundlov ikke længere op til de krav, som må stilles til en tidssvarende forfatning for vort moderne demokrati.

For at få belyst baggrunden for beslutningerne i vor demokratiske styreform nedsatte Folketinget i 1994 et magtudredningsudvalg. Opgaven blev senere overdraget til en uafhængig forskergruppe, der nu har afgivet en lang række betænkninger.

I tilslutning til grundlovsjubilæet bad Folketinget i 1999 en bredt sammensat styregruppe

om at forstå og inspirere til en folkelig grundlovsdebat. Ikke mindst på højskoler og efterskoler samt i lokale partiforeninger har mange mennesker drøftet, hvorledes en tidssvarende dansk grundlov kunne udformes, og mange har deltaget i de udskrevne konkurrencer herom.

På denne baggrund finder Socialdemokraterne, at tiden er inde til, at Folketinget nedsætter en forfatningskommission, der skal udarbejde et forslag til en ny grundlov.

I sit arbejde kan forfatningskommissionen hente inspiration i den svenske og den finske forfatning, i den europæiske menneskerettighedskonvention og i EU's charter om grundlæggende rettigheder. Forfatningskommissionen skal også kunne hente bistand fra indenlandske og udenlandske eksperter.

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.